

Vaspinga tretjega zvezka

L.
X
X
X
V
II.

Z V O N C E K

Š
T
E
V.
3.

1935

1936

Vsebina tretjega zvezka

	Stran
1. Fr. Ločniškar: Sirote na Miklavževo. Pesem	49
2. Vinko Bitenc: Ranjeno srce	50
3. Dva hudomušna bratca. Fotogr. posnetek	55
4. Janez Rožencvet: Leto. Jesen	56
5. Marija Grošljeva: Jesen. Pesem	59
6. Franjo Čiček: Kako je Pukšanom ušel svetnik. Vesela zgodba	60
7. Cvetko Hrastnik: Zanimivosti iz rastlinstva	63
8. Tone Kovač: Tesna izba. Bolgarska šaljivka	64
9. Mark Twain: V dolini Sacramenta	65
10. Presenečenje	65
11. Polička športnega strička	66
12. Dve okrogli	67
13. Pavle Flerè: Pavliha. Ilustrira Francè Podrekar	68
14. Rudolf Dostal: Orjaški Janko. Stara češka pravljica	70
15. Kdaj vstajajo cvetice	72
16. Iz mladih peres. P. I.: Jesenska. Z. Vidič: Psiček. E. Lavričeva: Zajček in lovec	72
17. Zastavice za brihtne glavice	Tretja stran ovitka
18. Stric Matic s košem novic	Četrta stran ovitka

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE »ZVONČEK« SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG »ZVONČARJEV«, TEM LEPSA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrť leta **7'50 Din**. Posamezni zvezki so po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

Zvoček

LIST S PODOBAMI ZA MLADINO

LETO 37 • NOVEMBER 1935 • ŠTEV. 3

Sirote na Miklavževo

Okna bajno razsvetljena,
šum brezkončen iz dvoran.
Gre po cesti osamljena
deklica v neznano stran.

Bratce je doma pustila,
ker jih stiska mraz in glad.
Da za kruhek bi dobila,
očka v mesto gre iskat.

Kar umrla jim je mati,
dom prepoln je nadlog:
oče izmučen kolovrati
ob večerih sam okrog.

Danes gre Miklavž okoli,
v vseh družinah je lepo,
ali k njim menda nikoli
pota našel več ne bo ...

Ranjeno srce

Vem, da sem vam že povedal zgodbe o Lenci in Ožbeju, o ubogi Mojci, o ministrantu Lekšu in še mnogo drugih.

Zgodbe o Lubejevem Lojzu pa še ne poznate, zato jo vam povem zdaj.

Lubejev Lojz je bil eden tistih otrok v slovenskem Korotanu, ki jim je že ob zibelci prilita grenka kaplja pelina v življenje in jim ta kaplja greni vso nežno mladost.

Kar jim vsadi v srce ljubeča materina beseda, jim skuša tuja vzgoja iztrgati iz njega.

Lojz je bil sin slovenske matere, oče pa mu je bil tujec. Razumljivo je torej, da je oče usmerjal vzgojo na svojo plat. Dokler je Lojzu še živela mamica, ni tako občutil tega. Ona se je pogovarjala z njim v domačem jeziku, učila ga domačih molitvic in mu večkrat pripovedovala pravljice, ki jih je bila slišala od svojega deda.

S kakšnim veseljem jih je Lojz poslušal, kako blažene so bile tiste ure ob dobri mamici.

Oh, zakaj je morala mamica umreti, tako zgodaj umreti!

Živo se je spominjal Lojz tistih žalostnih dni. Osem let mu je bilo takrat. Veliko je pripomogla tudi žalost, da se je bolezen od dne do dne slabšala, zakaj Lojzov oče je venomer zapravljajal po gostilnah, hodil pozno domov in se kregal z materjo. Nekajkrat jo je celo pretepel.

Mati je hirala, venela kakor roža na gredi in slednjič usahnila.

Neke deževne noči, v pozni jeseni je bilo. Lojz je spal za pečjo, mati je ležala v postelji. Očeta že tretji dan ni bilo doma.

»Lojz,« je poklicala mati s slabotnim glasom.

Lojz se je zdramil in planil s peči k postelji.

»Kaj je, mamica?«

Toplo jo je stisnil za koščeno roko, ki se je v temi belila na odeji.

Z drugo roko je Lubejevka pobožala sina — edinca po laseh in trudno izpregovorila:

»Lojz, napravi luč, potem pojdi in pokliči sosede. Umrla bom — nočoj bom umrla...«

Lojz je krčevito zaihtel. V svoji otroški duši še ni doumel vse bridkosti smrti, ločitve od ljubljene matere, vendar je čutil, da se bo zgodilo nekaj groznega, nepojmljivega.

Ihte je stopil k mizi in prižgal luč. Ozrl se je k postelji.

Pramen luči je nemirno trepetal na bledem, shujšanem obrazu materinem. V njenih svetlih očeh so se lesketale solze, kratko sopenje je privzdigovalo odejo na prsih.

»Pojdi, Lojz,« je znova zašepetala mati, »saj ni še pozno, sosedovi bodo še pokonci...«

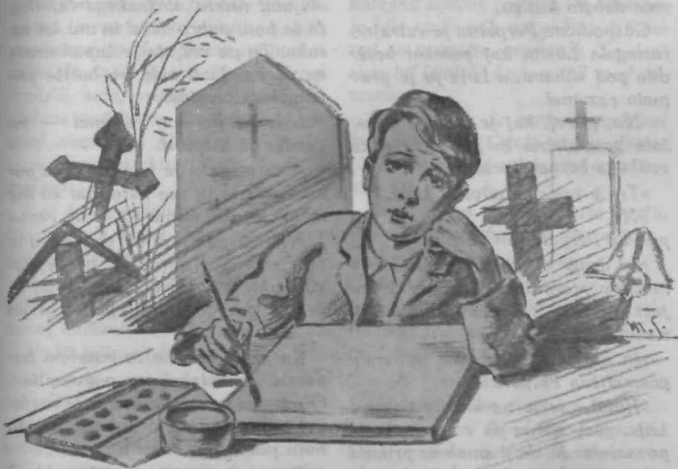
Lojz je šel. Pri sosedu je še gorla luč. Potrkal je in ihté povedal, kar mu je naročila mati.

Kmalu se je zbralo pri umirajoči več sosedov, po večini ženske. Lesjakova Neža je prižgala blagoslovljeno svečo, ena izmed žensk je pričela moliti rožni venec. Po gospoda niso poslali, ker je bil baš tisto popoldne pri bolnici.

Lojz je slonel ob materinem vzglavju in ni umaknil oči od nje. Bolj in bolj je bleдел obraz materin, znojne kaplje so ji stale po čelu, dihanje je postajalo sunkovito in vedno tišje.

bi mu pripovedoval pravljice, kakor jih je znala pokojna mamica. Samo moliti je še znal tako, kakor ga je mati naučila.

Očetu pa tudi to ni bilo všeč. V šoli in doma, povsod so vtepali Lojz

»Lojz«, je komaj slišno šepnila mati in z vso močjo stisnila sinčka za roko.

Nagnil se je čisto k njenemu obrazu, da bi razumel šepetajoče besede materine.

»Zbogom, Lojz ... moli zame ... spominjaj se me ... obišči me ... večkrat na grobu ... ne pozabi materinega jezika ... in ...«

Beseda je zamrla na jeziku, roka je zdrknila z odeje in — materino srce je obstalo za vedno.

Tako je umrla Lojzova mamica. Po njeni smrti so se za Lojza začeli grenki časi. Nikogar več ni imel, da bi se pogovarjal z njim, nikogar, ki

zu v glavo besede, ki so mu bile tuje.

Iz mesta je prišla neka daljna sorodnica očetova, upokojena učiteljica Perpetua Ober in se je nastanila pri Lubejevih.

Lojz jo je moral klicati »Tante* Perpetua«. Bila je od sile prijazna in ljubezniva z njim, samo Lojz je od začetka ni prav nič razumel, ker je govorila še nekoliko drugače kakor njegov oče.

»Teta Perpetua je čistokrvna Nemka,« se je Lubej rad pobahal proti sosedom. Samo to je pozabil povedati, da je bila njena mati

* teta

pristna slovenska kmetica, doma iz dežele onstran Karavank.

Gospodična Perpetua je imela polno omaro knjig, med njimi mnogo takih s slikami.

Nekoč sta pregledovala z Lojzom debelo knjigo.

Gospodična Perpetua je vztrajno razlagala Lojzu, kaj pomeni besedilo pod slikami, a Lojz jo je prav malo razumel.

»No, povej, kaj je to?« je vprašala gospodična in pokazala sliko velikega bernardinca.

»To je pes,« je odvrnil Lojz.

»Ne — ‚Hund‘ se reče,« je po pravila Perpetua in obrnila list.

Na drugi strani je bila podoba moža v starodavni germanski vojaški opremi, s šlemom na glavi in s sulico v roki.

»In kaj je to?« je spet pobarala gospodična Perpetua.

»Hund,« se je na kratko odrezal Lojz; gospodična pa v smeh. Toda poznalo se je, da ji smeh ne prihaja od srca, zakaj rahla rdečica v obrazu je izdajala njeno notranjo zadrego.

In tako sta prelistala vso knjigo, a Lojz se je le sem pa tja zapomnil kakšno besedo.

Tako tesno mu je bilo vedno pri srcu, odkar ni bilo mamice, tako čudno se mu je zdelo v domači hiši, kakor da živi med samimi tujimi ljudmi.

Oče je bil sicer prijaznejši z njim, pa tudi pil je manj kakor včasih; toda prav ta prijaznost je bila Lojzu zoprna.

Podzavestno je slutil očetove namene, da mu hoče s silo iztrgati iz srca vse lepe spomine na preteklost,

na mater in predvsem na — materin jezik.

Preslaboten je bil, komaj desetleten, da bi se mogel upirati sili.

»Lojz, pameten bodi in ubogaj me,« mu je dejal oče. »Župan mi je obljubil mesto občinskega tajnika, če se bom dobro držal in mu šel na roko. To pa veš, da je župan uradna oseba. Tudi zate bo boljše potem, ko dorasteš.«

Lojz ni povsem razumel — pa vendar je razumel.

»Oče bi rad,« je pomislil, »da pozabim jezik in vse tisto, kar so me mamica učili. Čemu to — ne vem.«

Pri tem pa se je od dne do dne bolj strnjeval obroč, ki ga je kovala okrog Lojza očetova volja, usčnost gospodične Perpetue in pa — šola.

Kadar je bilo Lojzu posebno hudo, se je zatekel na pokopališče. Ob grobu svoje mamice se je razjokal, pogovoril se v duhu z njo in nato potolažen odšel domov.

Tisti teden pred praznikom Vseh svetih, je bilo na pokopališču ne navadno živahno. Ljudje so popravljali, urejevali in kitili domove rajnih.

Tudi Lojz je skoraj sleherni dan po šoli prihajal na pokopališče. Že dolgo se je bavil z mislijo, kako bi najlepše okrasil grob nepozabne mamice. Okopal in oplel je gomilo, nasul belega peska okrog in okrog in nasadil v zrahljano prst temno rdeče krizanteme.

Črke na starem nagrobnem spomeniku so bile že obledele, komaj še se je razločil napis: Rodbina Lužbejeva — Počivajte v miru! Lojzovi dedi in pradedi so spali pod to go-

milo; imena njegove mamice pa še ni bilo na kamnu.

O, če bi imel Lojz denar, kakšen lep spomenik bi dal postaviti na grobu! Iz samega belega marmorja, ki bi se lesketal kakor zrcalo. Vanj pa bi dal vklesati s pozlačenimi črkami imena vseh svojih rajnih prednikov, predvsem ime svoje mamice. In lepe, gorke besede bi si izmislil, sam, popolnoma sam. Iz globine srca bi mu privrele tiste besede, napisal bi jih na papir in jih izročil kamnoseku, da jih vkleše v marmor.

Vse to bi se lahko zgodilo, če bi bil on, Lojz, bogat. Tako pa morajo njegove sanje ostati le — sanje.

Oče se tako malo meni za grob, teta Perpetua še manj, a Lojz mora nekaj ukreniti.

Mislil je in mislil.

»Že vem,« mu je naposled zažarelo lice, »sam napišem nekaj vrstic na leseno desko, ki mi jo bo odžagal in izgledil mizar Tadej. Desko okrasim z vencem od cvetic in jo prislomim na gomilo. Dà, dà, tako storim.«

Ves zatopljen v lepe misli se je Lojz vračal s pokopališča. Še zapazil ni, da je pri drugem vhodu prav tedaj zavil oče s kamnosekom na pokopališče.

Naslednji dan se je Lojz oglasil pri mizarju Tadeju. Ko mu je razložil svoje želje, se je stari Tadej zadovoljno nasmejal in pogladil dečka po laseh.

»Všeč si mi, Lojz, ker tako lepo skrbiš za materin grob. Zastonj ti odžagam desko, prav nič te ne bo stalo. Pa še rož si lahko natrgaš na vrtu.«

Z desko pod pazduho in s šopkom cvetic v roki se je Lojz veselo vrnil domov.

Poiskal si je miren kotiček v sobi, vzel čopič in barve, ki jih je rabil v šoli, in pričel z delom. Iz žepa je potegnil košček papirja, na katerem je bilo napisanih nekaj ljubečih besed za mamičin spomenik. Ta verz si je bil izmislil Lojz v šoli med odmorom.

Nekaj časa je nemoteno slikal črke na desko. Očeta ni bilo doma, tudi tete Perpetue ni bilo od nikoder.

Čez čas pa so se odprla vrata, vstopila je gospodična Perpetua.

»Kaj pa delaš, Lojz?«

Lojzu je bilo neljubo, da je moten pri delu; zardel je do ušes.

»Črke rišem,« je odgovoril in porinil desko od sebe.

»Črke? Kakšne črke.«

»Mamici za na grob.«

Gospodična Perpetua je stopila bliže, prijela desko, pogledala in onemela.

Tiho je položila desko nazaj na klopo.

»Hm — to je lepo...«

Za trenutek se je zamislila; njen pogled je mimo Lojza splaval skozi okno in obvisel nekje v koprenastem mraku, ki se je gostil nad vasjo. Lojz je presenečen opazil, kako sta se zasvetili dve solzi v njenih očeh.

»Tante Perpetua, ali ne boste povedali očetu, kajne, da ne boste? Sam jim pokažem, ko bo napis gotov.«

»Ne bom, Lojz, kar delaj,« je zašepetala Perpetua in odhitela iz sobe.

Medtem je postalo temno v sobi in Lojz je prenehal z delom.

»Jutri bom nadaljeval,« si je dejal, pospravil barve in skrnil desko pod svojo posteljo.

Na dan pred Vsemi svetimi je Lojz skončaval svoje delo. Napis je bil gotov, treba je bilo desko še oviti s smrekovimi vejicami in nataktniti mednje cvetlice. Za to je imel Lojz pripravljene same bele krizanteme. Proti večeru je nameral odnesti desko z napisom na materin grob.

Ravno je natikal cvetove med smrekov venec, ko se je ob durih prikazal oče. Bil je nekoliko vinjen.

»Zdaj sem te zalotil, a? Že več dni opažam, da nekaj skrivaš pred menoj. Pokaži, kaj imaš!«

Stegnil je roko in zgrabil za desko.

Lojz se je plašno stisnil v kot, bled kakor cvet krizanteme, ki ga je držal v roki.

»Saj sem vam tako hotel pokazati, oče, preden bi desko odnesel na grob,« je zajeceljal.

»Kaj — na grob? To boš nosil na grob? Še to sramoto naši hiši! Po vsem pokopališču ne najdeš niti enega čuškega* napisa več — ti pa si kaj takega izmislíš? Proč s tem!«

»Nikar, oče, prosim vas!« je zaklical, zaprosil Lojz in stegnil roki, da bi otel desko. Pa je bilo že prepozno.

Lubej je z obema rokama zavihtel desko v zrak, privzdignil koleno in preklal ob njem desko na dvoje.

»Tako — zdaj pa mir in knjige v roko!« je zapovedal in vrgel oba kosa deske v kot.

Lojz je presunljivo zajokal in zbežal iz hiše. Tekel je naravnost proti pokopališču. Ob težkih železnih vratih se je ustavil. Žalostno se je ozrl na grobove, ki so se bili izpremenili čez noč v en sam cvetoč vrt.

»Zdaj nimam ničesar, da bi nesel mamici na grob,« je globoko vzdihnil in znova so mu privrele solze v oči.

Segel je v žep, začutil je v njem nekaj novcev. Te si je bil zaslužil zadnje dni s popraviljanjem grobov in je bil sklenil, da si bo kupil zanje nekaj šolskih zvezkov.

Zdaj je pa Lojz nenadno izpremenil svoj sklep.

»Sveče kupim, za mamico.«

In že je hitel proti trgovini. Z majhnim zavoječkom v roki se je odpravil na pokopališče. Bilo je že pozno popoldne, ljudje so bili že po večini okrasili grobove in odšli domov. Le sem pa tja se je še kdo mudil ob grobu. Lojz je obstal pred materinim grobom. Začudil se je, ko je videl, da starega nagrobnega spomenika ni več. Ko pa je natančneje pogledal, je videl, da je kamen še isti, le prenovljen in imena starih Lubejev so izginila. Napis pa se je glasil:

Hier ruht die Familie Lupei.* Sleđilo je popačeno ime Lojzove mamice.

»Najbrž je tako zahteval gospod župan,« je menil Lojz in ni dalje več mislil o tem.

Pobožno je razvrstil sveče po gromili, jih prižgal, pokleknil in molil.

»Ne veste, mamica, kako mi je hudo, tako neizmerno hudo. Hotel

* Čuší = zaničljiv izraz za Slovence

* Tu počiva rodbina Lubejeva

sem vam pokloniti cvetja, napisal sem vam besede v jeziku, ki ste me ga učili vi, besede, ki so mi prišle iz srca. A to srce je zdaj ranjeno, nezizmerna žalost je v njem. Nisem vam smel prinesiti na grob spominčka, ki sem ga delal ves teden. Oče so mi prepovedali. Pa nisem huđ na očeta; nemara morajo tako delati, ker gospod župan zahteva in je nemara tudi zame boljše.

*Sladko spite, mamica,
Bog vam pokoj daj,
Lojza, sinčka svojega,
k sebi pripeljite v raj . . .*

Mamica, to so besede, ki vam na pisanih nisem smel izročiti. Odpustite, mamica . . .«

Lojzu so curkoma tekle solze po licih in kapljale na gomilo.

Mrak se je spuščal nad pokopališče, vse je bilo tiho, nikjer več ni bilo žive duše.

Lojz je še vedno klečal ob dogorevajočih svečah. Glava mu je kloznila, veke so mu postajale težke, utrujenost mu je prevzela vse telo; zaspal je.

V zvoniku je zapel zvon spokojno večerno pesem — Ave Marijo . .

Dva hudomušna bratca

Leto

Jesen

Jeseni zemlja trudna omahne in tudi soncu se pozna, da se je utrudilo. Veliko moči je izdalo, ko je poletel prikpekalo, da je žito dozorelo. Zdaj ne more več tako zgodaj vstajati in tako pozno zahajati. Ali vendar, vsega še ni opravilo in še mora napenjati moči. Žito je že v kaščah, krompir in koruza sta večji del pospravljena, toda po sadovnjakih morajo dozoreti slive, breskve in jabolka in orehi, na polju pa še ajda, zelje mora napraviti trde glave, repa za nas in pesa za živino še ni dovolj debela, a po goricah mora dozoreti grozdje. Sonce to vidi in daje iz sebe poslednje moči.

Ne more več tako pregreti zemlje da bi bile noči tople kakor poleti, ali ko popije jutrnjo jesensko meglo, sije svetlo in zlato kakor spomladi. Bele cerkve so bleste po hribih, zrak je čist, na daleč razločimo drevje po hribih in grape po gorah, preko neba gre pa dolga čeda drobnih, lahkih oblačkov. To so bele ovčice svetega Izidorja, ki jih svetnik žene na nebeško pašo.

Opoldne je včasih še vroče, da se potimo, ali proti večeru zaveje kmalu hlad in ko sonce zaide, začno iz vode vstajati megle ki se kakor mleko počasi razlivajo po travnikih, kjer je po drugi košnji vzcvetel podlesek. Večerno zvonjenje zveni tenko, žvižg vlaka slišimo na veliko daljavo in deževne dni smo zadovoljni, če smo lahko pod streho. V jasnih nočeh se nam prikaže spet rimska cesta, ki se nad nami pne od enega kraja neba do drugega. Jezus in Marija se sprehajata po nji ter se pogovarjata. In tako lepe in visoke so njune besede, da bi človek umrl, če bi jih slišal, ker bi za živa tolike lepote in modrosti ne prenesel.

Jeseni dobe travnik; smaragdno zeleno barvo. Tudi ozimina je vse lepša kakor jarina, drevje pa ni več tako lepo zeleno. Lastovke se zbirajo in se urijo v letanju, da bodo z drugimi pti-

cami vred odletele na jug, a pastirji kurijo ter pečejo krompir, repo ali kostonj, če ga imajo.

Lepa jesen je velik blagoslov. Če je poleti drugo žito kaj umanjalo, je pa v lepi jeseni več prosa in ajde, da so vsaj žganci in kaša v skledi, če je kruha bolj pičlo. Seveda, če v mokrem letu še za koruzo in proso ni pravega vremena, če ajdo zgodnja slana popari, če krompir gnije in če se zelje, repa in pesa nečejo debeliti, je na kmetih bridka skrb za živež.

V dobrem letu vsaj te skrbi ni. Kmet je vesel, da ni delal zastonj, čeprav noben pridelek nima prave cene in gospodar zato težko plačuje davke in težko oblači in obuva družino. V dobri letini si na jesen vendar z lahkim srcem privošči malo več dobrot in veselja. Sicer so bili morda res štruklji v skledi ko so bili kosci, ženjice ali mlatiči pri hiši, ali tedaj so morali ljudje dobro jesti, da so ostali za težko delo pri moči. Veseljačiti kosci, ženjice in mlatiči niso utegnili. Kadar pa jeseni proso manejo, je čisto drugače.

Sredi pada je zložena visoka kopica prošenih snopov, ob stenah so pa pripravljeni drogi. Menci se zanje drže in po dva in dva skupaj maneta pod nogami prosen snop. Kopica se niža, kup prosa v kotu je čimdalje višji, vesele šale mencev pa toliko bolj glasne, kolikor bolj gre delo h kraju. Ponekod skrijejo babo v kopice. Baba je dobro povezan snop, v katerem so orehi in krlji. Kdor jo najde, jo hitro vzame in hoče imeti vse sam. A drugi mu je ne privošči in veselo se jamejo puliti zanjo dokler ne dobi vsak nekaj.

Ko je kopica ométa, čaka menci že poln jerbas dobrih stvari in tudi pijače ne manjka, če je sadje dobro obro-dilo ali če trta lepo kaže. Prav tedaj se prikaže tudi godec na pod. Ni pomagal kopice zložiti, ne prosa meti, pa mu vendar dado jesti in piti. Že vedo čemu. In res, čim je jerbas pospravljen, začne godec raztezati svoj meh, po pometenem podu se pa zavrtijo fantje in dekleta.

Na nobeni mestni veselici ni tako lepo kakor po kopici na podu!

Godec je priden in plesalci tudi. Saj je to pot živež in veselje edino plačilo za delo, zakaj denarja menci ne dobe nič. In tako plešejo, dokler se ne pride gospodinja ali stara mati kregat, da je že dovolj in naj se spravijo spat. Sicer ugovarjajo, da zdaj ni take sile

Kraji, ki nimajo goric, se pa norčujejo iz viničarjev, da se bodo spet bahali, kako dobro vino so pridelali. Kadar je namreč vino kislo, nikoli ne rečejo, da so ga sami pridelali. Takrat pravijo: Takšno moramo piti, kakoršno nam je Bog dal.

za spanec kakor poleti, ko je bilo treba dan za dnem tako zgodaj pred soncem vstajati ali slednjič vendarle ubogajo. Saj vedo, pri katerem sosedu bo drevi spet kopica in koliko jih bo še, preden bo vse proso v vasi v kaščah.

Od sile veselo je tudi na trgatvi. Hudo je bilo trpljenje v goricah, koliko je bilo prekopavanja, koliko je bilo treba gnoja na plečih znositi, ali zdaj, ko je trsje polno, niso brente z grozdom nič težke. Stara kapljica tekne in poživi človeka, ki ve, da bo nova še boljša in da jo bo obilo. Bog v znamenju na križpoti pred vinogradi je ovenčan s klasjem in grozdom. In svetemu Urbanu v zidani kapelici gre velika čast in hvala da je tako lepo varoval trto.

Jesensko polje je drugačno kakor poletno. Žitnega morja, v katerem se nam je zdelo, da je vse polje ena sama njiva, ni več. Zdaj je vsaka njiva drugačna. Nekatere pospravljene njive so že preorane in posejane z ozimino ki pa še ni vzkliła. Te so črne, rjave in rdečkaste, kakršna je pač zemlja. Vmes so njive z obranimi koruznimi stebli ali z rdečkasto črnkasto ajdo, tu z zeljem, tam s korenjem, peso ali repo.

V gozdu rumeni visoka praprot, z divjo trto obrasla uta na farovškem vrtu je vsa rdeča, pod napušči hiš pa pozorevajo v jesenskem soncu v kito spleteni in obešeni stroki koruze.

Zlata je jesen zaradi sadu, ki nam ga prinese, in zlata zaradi barv, ki se vanje zavija. Po brezah nad mladimi,

košatimi borovci se svetijo orumeneli listi kakor cekini, iz gostega vrsja, ki je nekaj prej še lilasto cvetelo, pa mole šopi dolge, trde, porumenele trave, kakor bi goreli zlati ognji. Trudna je zemlja, ali smehlja se, ko vidi, da je vse bogato obrodilo, in z živimi barvami odganja žalost, ki se nas loteva, ker sonce umira.

Zdaj pospravljajo s polja pridelek za pridelkom in vedno več njiv je praznih. Ajdo so že poželi in ostala so le rdečkasta strnišča. Tu so pobrali iz zemlje pozni krompir, tam so populili korenje ter ga zložili ob kraju v skladownico, da ga bodo potem odpeljali. Pod tepkami je trava nastlana s črnim tepkovim listjem in kozelci, ki so bili poleti tako polni, so zdaj prazni. Samo fižol visi v njih. Prosa ne obešajo v kozelce, ker ga precej zloče v kopice, ajdo pa tudi kmalu ven pobero. Se rada osiplje in je zato ne mlatijo tako kakor drugo žito. Na podu otepljejo snope ob poveznjene koše in Gorenjci pravijo, da jo košájo. Skoro prazne snope pa slednjič še premlatijo, tako, da je ajdov snop dvakrat revež. Zato pravijo ljudje, kadar komu hudo zagroze: Tako te bom premlatil kakor ajdov snop!

Tudi fižol mlatijo, če ga imajo kaj več in če ga ne luščijo v hiši. Pa za fižol se ne mudi. Lahko počaka, razen če je sila za denar in bi ga radi brž prodali. Tudi za koruzo se ne mudi. Ta se mora dolgo v strokih sušiti in jo bodo šele pozimi robkali.

Pač pa tedaj terejo lan, kjer so ga pridelali. Še pred malo mašo so ga jeli goditi, to se pravi, v redéh so ga razpolagali po travi, da ga je rosa močila. Preden ga oterejo, ga godijo še v posebnih pečeh, ki jih imajo na prostem, in segretega jemljejo terice k trlicam. Tisto, kar pri trenju odpade, imenujemo pazdérje ali ótre, ker je zdrto ali otrto. Otre so precej lesene, ali nekaj voljnějšíh vlaken je še vmes in lahko jih zvijemo v grobo vrv, da z njo kaj povežemo.

Tericam očitajo, da so hudo požrešne, kar je pa obrekovanje. Res je, rade jedó, ali čemu ne bi jedle, ko

delajo! Sa delo, ki ga kdo opravlja, ni tako lahko kakor delo, ki ga kdo samo gleda. In kdo ne bi jedel z veseljem, kadar je vsega dosti pri hiši.

Torej privoščimo tericam, kar jim že od nekdaj gre!

Po svetem Lukežu, ki je 18. oktobra, ostane razen zelja, kolikor ga niso že prej posekali, samo še repa in pesa na polju. Sonce je že čisto opešalo, ali za ta pridelek ni treba več posebne gorkote, ker pravijo, da se repa celo pod snegom še debeli. In res, kadar repo pulijo, je včasih že tako hladno, da si hodijo premrle roke gret k ognjem, na katerih sežigajo plevel. Tiste dni je že žalostno. Nizko vise jesenski oblaki, vrane lete čez polje, veter vali dim po tleh in mrzle kaplje nam bijejo lica in roke. Če imamo take jesenske dni delo zunaj ali pri kisanju repe in zelja, smo vsi premraženi in napol premočeni. Veseli smo, če se zvečer lahko pogrejemo pri ognjišču ali pri peči.

Dež in slana pomorita rože po vrtovih in le krizanteme, ki so namenjene za kras grobov na vernih duš dan, cveto zdaj. Njih listje je včasih že vse črno in opaljeno, ali cvet je kljub slanim in mrazu bel in svež. Čudna je ta roža, kakor beseda je, ki v najhujši stiski in žalosti požene najlepši cvet.

Verne duše imajo svoj dan po prazniku Vseh svetih. Ko smo toliko storili za svoje žive, očistimo in okrasimo še grobove svojih rajnih ter jih obiščemo. Na grobeh gore sveče in polno ljudi je na pokopališču, zakaj vsak ima katererega svojih tam. Ta očeta, mater ali stare starše, drugi strica, teto, brata ali sestro, marsikdo pa tudi otroke.

Otroci imajo na pokopališču poseben oddelek. V tem koncu so sami majhni grobki in matere stoje pred njimi. Tam je pokopana tudi Ivica, ki je bila poleti štirinajst dni tako bolna, da je prišel vsak dan zdravnik k njej. Pa ji ni mogel pomagati in ubožica je umrla. Njena mama je hudo jokala in očka je dolgo hodil ves žalosten. Zdaj ima Ivica spomenik. Vrh kamna sedi bel angelček, na kamnu je pa zapisano: NAŠA ZLATA IVICA. In potem je v kamen vklesan še dan, ko so

angelci iz nebes mami Ivico prinesli, in dan, ko so jo iz njenega naročja spet nazaj v nebesa vzeli.

Ko smo počastili grobove svojih ljudi in znancev, se ustavimo še pred velikim križem sredi pokopališča, da se s svečo in molitvijo spomnimo naših vojakov, ki so pokopani v daljnih tujih deželah. Tam se spomnimo tudi vseh, ki so pred nami živeli na naši zemlji. Teh je veliko, zakaj brez števila ljudi je že živelo po naših hribih in dolinah ter hodilo po potih, kjer hodimo zdaj mi. Če bi vstali pred našimi očmi, bi jih videli silno vojsko. In vsem tem smo dolžni čast in slavo, ker v življenju se niso trudili zgolj zase, ampak tudi za nas. Oni so krčili gozde in izorali njive, ki rode nam, oni so zgradili ceste in železnice, po katerih se vozimo, ustanovili tovarne, v katerih delamo, izumili stvari, ki nam lajšajo in lepšajo življenje, ter postavili hiše, v katerih prebivamo. Njih imena so pozabljena, njih spominki so razpadli, ali njih delo jih je preživelo. Mi smo njihovi dediči, ki uživamo bolj sadove njih dela kakor svojega, njih misel je ostala v nas in njih kri se še pretaka v naših žilah. Zato se hvaležno spominjamo vseh prednikov, čeprav jim ne vemo več ne imena ne groba.

Bog jim daj večni mir in večna luč naj jim sveti!

Po tem dnevu nam je živo na misli smrt, zakaj ne le ljudje, tudi smrt ima jeseni bogato žetev. V jasnem vremenu so borovci temnozeleni, bukve rdeče, hrasti krvavorjavi, topoli blede-zlati, ali med to krasoto se nenehoma spreha smrt in pobira svoj delež. Ko zaveje mrzel veter, se listje na gosto

vsiplje na tla in gozd se naglo jasni. Na debelo je že listje na tleh, in ko hodimo po gozdnih kolovozih, brodimmo po njem, da šumi. Breze in kostanji so se že prej obleteli in tudi z orehov je že odpadlo listje, ki je v prvih slanh porumenelo. Jelše in jeseni ob vodi pa ne porumene in ne pordeče nič. Njih listje se kar zvije in počrni, kakor bi bilo opaljeno, ter potem odpada. Lepo barvo ima pa razno grmovje, pod katerim cvete še kje kaka sirotna bela ali rumena rožica.

Kjer so ljudje premožni, praznujejo tedaj god svetega Martina, ki ima v oltarju škofovsko kapo in zlat plašč na sebi ter gosko pri nogah. Kjer je siromaščina, pa ljudje seveda ne morejo godov tako praznovati, kakor bi jih radi.

Po svetem Martinu je treba v suhem vremenu že pridno listje grabiti, da bo imela živina zadosti nastila. Pa tudi drva je treba že napravljati, zakaj jesen mineva, brglezi in sinice so se približali hišam, zemlja postaja suha in trda in včasih zrak že diši po snegu, ki je po planinah zapadel.

Tedaj mislijo bogatini v mestu na tople kožuhe, na vesele pojedine, na gledališče, na koncerte, plese in druge mestne zabave reveži pa strahoma na noči, ko strgane odeje ne morejo pregreti lačnih želodcev, in ko bolnik, ki je vso noč prekašljaj, obupan čaka, kdaj posveti dan skozi ledene rože na oknu.

Dà, jesen je minila, mraz pritiska in po snegu diši! S trdo, neusmiljeno roko trka zima na duri in na srce.

(Nadaljevanje v januarski številki.)

Jesen

Oj, jesen, oj, jesen,
kako je tvoj dih meglen ...
Poslednja astra, komaž razcvela,
gomil spokojnih zvezda nevesela,
se muči k luči,
tiha in bleda,
sonca ne bo več uzrla,
kot zgrbljena starka se vase seseda,
nocoj bo umrla.
Oj, jesen, oj, jesen,
kako je tvoj dih strupen ...

Marija Grošljeva

Kako je Pukšanom ušel svetnik

Pukšani so imeli farno cerkev, farna cerkev pa mora imeti podružnico, sicer vse skupaj ni nič in ni maš pod milim Bogom kam hoditi s procesijo. Tega so se živo zavedali Pukšani in zato so imeli podružnico. Podružnica je stala na gričku in prijazno gledala naokrog. Lepo jo je bilo videti. Na glavnem oltarju podružnice so imeli Pukšani svetega Roka, ki je s prstom kazal veliko rano na leseni nogi. Pa ni bila samo noga lesena, ampak je bil tudi ves Rok lesen. Iz čistega in prav lesenega lesa je bil izdelan in lepo pobarvan, kakor se spodobi. Nanj so bili Pukšani od sile ponosni. Kaj ne bi? Celo mladi frkolini, ki so še platno prodajali in bili za ušesi mokri, so vpili po cestah in kazali tujcem podružnico, rekoč:

»To je pa naš sveti Rok, ni preveč rejen, a tudi ne slok!«

Dolga leta je stal sveti Rok na oltarju in kazal ljudem rano od jutra do večera in od večera do jutra. Ni torej čuda, da je postal sčasoma že ves bledikast in zanikarn. Pukšani so rekli, da je hujši od berača in da ne bi tujci kaj godrnjali in zabavljali okrog, kakšni da so Pukšani in njihov patron, so enodušno sklenili in odločili: Roka da bodo potegnili z oltarja, ga zavezali v vrečo in sam župan ga zapelje v mesto, da ga tam očedijo in nanovo

pobarvajo. Hudimana, se bo svetil potem! To bodo zijali tujci in tujski promet! Rečeno — storjeno. Potegnili so Roka z oltarja in ga zapeljali v mesto. Čudno prazen je bil sedaj oltar in da ne bi nihče videl te praznote, so cerkev zaprli. Frkolini se niso več drli po cestah in Pukšani so se nalašč tako obračali, da jim ni bilo treba gledati na podružnico. Če je vprašal kak tujec:

»Kaj pa imate tam gori?« so Pukšani rekli: »Nič!«

»Kako, nič? Saj je vendar cerkev!«

»Rogača, kaj pa vidite? Ali ste slepi? Bila je res cerkev. Sedaj zaenkrat ni, sveti Rok je šel na počitnice! Mar mislite, da so počitnice samo za vas?«

Tujec se je čudil in se je lahko. Presneti Pukšani, zviti so to tičil! Pa so se tujcu za hrbtom režali rekoč:

»Pa smo ga!«

Vse je šlo lepo po sreči, cerkve ni nihče nadlegoval, še manj svetega Roka, ki je stanoval v mestu pri pleskarju. Že je bil določen dan, ko naj pridejo Pukšani po novo prepleskanega Roka, da ga postavijo nazaj v cerkev. Pa se ti znajdejo sosednji Rebrčani onkraj brega in pokvarijo lepe načrte vrlih Pukšanov. Ravno dva dni prehitro si zmislijo hentani Rebrčani — pa ti priromajo z veliko procesijo v Pukše in na hrib k svetemu Roku. Kaj sedaj? Da bi jih ustavili in ne pustili v cerkev? S koli in plankami bi cepce spravili k pameti, da ne bi silili tja, kjer ničesar ni. Toda tega ne! Potem gre zaslužek pri peku,

klabasarju in gostilničarju po vodi. Rebrčani niso kakor kak mestni hlačon, ki pije samo kisló vodo in se čudi svežemu zraku. Ne, Rebrčani imajo zdrave želodce in vse pomlatijo kakor pujsi. Od tega pa ima korist tudi nikdar sita občinska

šani cerkev. Procesija Rebrčanov je pravkar prispela na vrh in se vsula v cerkev glasno prepevaje:

*„Ljubi in dobri naš sveti Rok,
siromak si bil, bolan in ubog!
Prišli smo k tebi, pomagaj nam v sili
to od srca te bomo prisili!“*

blagajna. To je treba imeti v vidiku. Da bi jim povedali resnico: sveti Rok pride šele pojutrišnjem domov, danes ga ni, ker je službeno odsoten. Ne, to bi bilo isto. Rebrčani bi pokazali figo in šli nazaj, pa še obirali bi Pukšane na potu, češ, njihov Rok hodi okrog kakor Pukšani, kadar jih trka luna.

V hudih škripcih se namah spomnijo mežnarja Urha, ki je imel ravno tako oglato glavo in tako brado kakor sveti Rok in mu je bil na las podoben. Dobra in rešilna misel jim šine v glavo. Skočijo po Urha, ga slečejo in ogrnejo v veliko haljo. Nekdo mu nariše na koleno veliko bunko, v roko mu porinejo palico in hajdi z njim na oltar.

»Glej, da stojiš pri miru, sicer dobiš kamen v bučo,« ga blagohotno pouči župan, nakar zapuste Puk-

Mežnar Urh je stal na oltarju resno kakor kip. Še z očmi ni trenil. Rebrčani so se pririnili čisto do oltarja. Velik in brkat Rebrčan je vlekkel za roko kričavega poba in je na ves glas vpil:

*„Glej, sveti Rok, ti nimaš otrok,
a jaz jih imam celo kopico.
Hvala Bogu, vsi so čvrsti in zdravi,
le enega vedno kašelj davi.
Dobri Rok, tegà mi ozdravi!“*

»Dobri Rok« bi bil najraje ozdravil paglavca s palico, ker se mu je ta le preveč približal, ali imel je druge skrbi in težave. Bil je namreč precej razgret, ko so ga z največjo naglico slekli in postavili v hladno cerkev. Posledica tega je bila, da se mu je začelo v nosu nekaj nabirati in — hočeš nočeš — siromak je nenadoma na ves glas kihnil.

»Čudež, čudež!« so zavpili Rebrčani in suvali drug drugega v re-

bra. »Naše prošnje so ga počege-tale, smilimo se mu, pa je kihnil od žalosti. Jejhata, zdaj bo pomagal. Le bolj še vpijmo!«

Rebrčani si niso dali dvakrat re-či in cerkev je kar gmelala od pro-šenj in vzdihov. Mežnarja je že vse bolelo od nepremičnega stanja. Nos je imel moker kakor najboljši pes. Vendar je junaško vztrajal, če-prav je kihal kakor za stavo. Kiha-nje je Rebrčane še bolj podžigalo, da so še glasneje vpili in klicali na pomoč. Mežnar Urh je spoznal s strahom, da se romarjem prav nič ne mudi iz cerkve in da bo njegova uloga še dolgo trajala. Zato je sku-šal narahlo prenesti težo telesa z ene noge na drugo. Pri tem pa je s peto preveč sunil nazaj. Toda to ni bilo nič hudega. Pobožni romarji niso niti opazili njegovega premi-kanja. Pač pa ga je opazil nekdo drugi, ki je mežnarja namah rešil mučnega položaja. V trhli deski za oltarjem so namreč gnezdile ose in v njihovo gnezdo je nesrečni mežnar porinil peto. Ta preklicana peta je bila za ose — vzbuna za naskok. Pri tej priči so se vsule raz-dražene živalce v velikem roju mež-narju pod haljo in poiskale njegovo kožo. Tega ubogi mežnar ni pre-nesel. Skočil je z oltarja vrat na nos Rebrčanom na glave, ki so se pre-plašeni umikali. »Dobri Rok« je prislonil prvemu s palico preko buče, da je videl prestrašeni romar namah vse žareče okoli sebe in je nemilo zacvillil. »Dobri Rok« pa jo je ucvrl iz cerkve. Romarjem je zaprlo sapo. Kaj takega!

»Le kaj nam je zameril sveti Rok, da je ušel?« so se spraševali. Pa so jo udri ven. Po hribu navzdol je dirjal »sveti Rok«, kakor da so mu vsi zlodeji za petami. Rebrčani pa za njim in ženske so vreščale:

»Sveti Rok, počakaj in ne dirjaj kakor žrebe! Na kolenih te bomo prosile odpuščanja, če smo se ti za-merile! Sveti Rok, počakaj in osta-ni pri nas!«

Toda »sveti Rok« se ni zmenil za te klice in prošnje. »Tolovaji so to pa ne romarji, ki prinašajo seboj ose!« je brundal mežnar v brado in jo rezal vedno huje po klancu. Niti Pukšani ga niso mogli ustaviti. Pa so Pukšani navalili na Rebrčane, češ, vi ste krivi, da nam je ušel svetnik. »Pošteno boste plačali, da ga lahko prikličemo spet nazaj ali pa gremo po drugega!« so vpili Puk-šani ter obkolili romarje. Hočeš nočeš moraš so zbrali Rebrčani za ceho in mir je bil sklenjen brez krvoprelitja.

»V nedeljo pridite pogledat, bo-ste videli novega svetnika in mno-go lepšega, kakor je bil ta nepridi-prav, ki jo je pobrisal v gozd!« so rekli Pukšani, ko so se do dobrega pokrepčali na račun lahkovernih Rebrčanov.

Res, v nedeljo so Rebrčani stali pod korom in od daleč gledali sve-tega Roka. Toda novi svetnik ni več kihal, tudi ni skakal z oltarja, kaj šele, da bi klatil s palico okoli sebe. Polagoma so se Rebrčani le ojunčili in prišli bliže, da mu po-tožijo svoje gorje.

Zanimivosti iz rastlinstva

Dišave iz drevja

Na meji Abesinije v Afriki leži Somalija. Otroci zamorcev te pokrajine in starši njihovih očetov in mamic gredo često v gozd in nabirajo gumijasto snov miro, to je kose debelo strjenega soka, ki se izceja iz vlaken nekega drevesa. Ta lepljiva snov diši tako dobro in opojno, da jo cenijo ljudje že izza najstarejših časov (tudi sv. Trije kralji so prinesli malemu Jezusu zlata, kadila in mire). Že v starem veku je bila ta dišava zelo priljubljena pri Feničanih in Egipčanih. Dežela te blagodišeče snovi je, če jo gledamo iz abesinskih pokrajin in vzhodne obale, zelo pusta; toda takoj za gorami v bližini obale so najlepši gozdovi, aloje in akacije rasto tam in razširjajo izredno prijeten vonj.

Dežni plašč iz palmovih vej

Palme, ki rastejo na otoku Palau v Južnem morju, imajo tako velike liste, da si napravijo otroci iz njih kapuce in pokrivala, ki jih ščitijo pred dežjem. V ta namen si najraje izbere liste palme »betel« in če ti po daljši uporabi niso več za rabo in propuščajo dež — potem nesreča ni tako velika zakaj na bližnjem drevesu dobe takoj lahko nov dežni plašč.

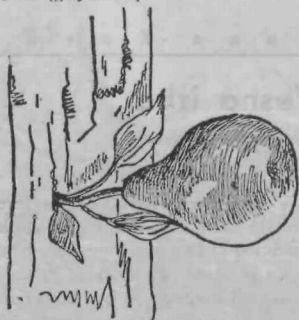
Rastline kot šolske potrebščine

V šolah pokrajine Malabar v Indiji uporabljajo rastline in sadeže zelo pogosto pri šolskem pouku. Petletni Malabarec se nauči črk in števil na ta način, da jih riše s kazalcem na tla, posuta z rižem. Pozneje se uče vdolbsti pisavo v velike palmove veje z železnimi klinčki. Ukovino za šolski pouk plačujejo starši z bananami, rižem in drugimi sadeži, ki jih nudi tam narava v izobilju. V Srednji Indiji raste drevo, ki kaže zelo zanimive električne pojave. Če se ga dotaknemo, nas udari elektrika, ki je nakopičena v njem. Če pa hodimo v krogu okoli njega s kompasom v roki, odklanja elektrika mag-

netno iglo. Za preučevanje nauka o elektriki je najbolje, če to opravimo v opoldanskih urah, ker je takrat drevo najbolj električno; v deževnem vremenu pa ni v njem niti malo elektrike. Vse živali se ga radi tega njegovega svojstva izogibajo.

Nagajiva hruška

Nekemu sadjarju v Augsburgu v Nemčiji je hruška naredila zabavno šalo, da je zrasel sad, namesto na veji, kar naravnost iz debla v višini 80 cm od tal (glej sliko!)

Najmanjši paradižniki

Na sadni razstavi, ki je bila pred kratkim odprta na Dunaju, so videli obiskovalci paradižnike, ki niso bili večji od jagod grozdja, in velikanske grozde iz Florence v Italiji, katerih eden je tehtal 3 in pol kilograma.

Nenavaden spomenik

Da gradimo slavnim ljudem in včasih celo živalim spomenike, je vsem znano; toda samo v Ameriki se lahko zgodi, da postavijo spomenik tudi jablani. Bilo je pa to takole: Nekoč je hodil neki škotski naseljenec z imenom John Machintosh po svoji farmi ob reki St. Lorencu v Kanadi. Zagledal je grm, kakršnega dotlej še ni bil nikdar videl. Bil je podoben jablani. Čez nekaj let je zrasel grm v veliko drevo, pričel je spomladi cveteti in je v jeseni obrodil. En sam velik, rdeč sadež je visel na njem, tako lep, da še nikoli takšnega. Farmer je zasadil mladike tega drevesa in jih nekaj poklonil tudi svojim sosedom. Ta nova rdeča vrsta jabolk je

dobila ime »Rdeči Machintosh« in pričeli so jo gojiti po vsej Kanadi. Ko je pred leti to prvotno drevo pogorelo, so mu postavili tamošnji naseljenci in sadjarji na istem mestu lep spomenik.

Drevesa in blisk

Gotovo ste že vsi slišali, da ne smemo ob nevihti nikoli iskati zavetja pod drevjem. Londonski botanični (rastlinski) zavod je napravil letošnje poletje poskuse, da bi ugotovil, v katera dre-

vesa najraje trešči in v katera trešči manj rado. Prišli so do zaključka, da so v tem oziru zelo nevarna drevesa hrasti, smreke in bori; medtem ko je bukev manj nevarna. Pokazalo se je namreč, da se je blisk izogibal bukev in brez, najbolj privlačni za strelo pa so bili hrasti in bresti. Dokaj poredko pa je treščilo v pinije, vrbe in jeseni. Navzlic temu pa je najbolje, če se v nevihti izognemo vsakega drevesa in ne iščemo, kadar treska, zavetja niti pod brezami in bukvami.

T o n e K o v a č

Tesna izba

(Bolgarska šaljivka)

V bolgarski vasi Vari je živel kmetič Ciril z ženo in tremi otroki v kočici, ki je imela eno samo izbo.

Ko je ženin oče umrl, je prišla v hišo tudi njegova vdova, mati naše kmetice, in ni hotela več proč.

Seveda je vladal v hiši radi tega večer prepir od ranega jutra pa do pozne noči.

Ciril je potožil svoje gorje vaške-mu duhovniku.

»Tesno je v moji izbi,« mu je dejal, »dajte, pregovorite našo dobro starko, da se bo vrnila spet na svoj dom!«

Duhovnik mu je storil to uslugo, toda starke nikakor ni mogel pregovoriti; vsaka njegova beseda je bila kakor bob ob steno, starica ni hotela več iz hiše.

»Kaj naj počnem?« je žalostno ternal kmetič.

»Ali imaš tele?« je vprašal duhovnik.

Kmetič je pritrdil.

»Vzemi ga v izbo, pa bo morda bolje!«

Ciril je ubogal, toda že po nekaj dneh je prišel k duhovniku in mu pojasnjeval: »Sedaj je pa še tesnejše in neprijaznejše v moji sobi.«

Duhovnik je zadovoljno pokimal in ga vprašal:

»Ali imaš tudi kozo, Ciril?«

»Seveda jo imam!«

»Pa še kozo vzemi v izbo!«

Ciril ga je debelo pogledal, toda storil je brez ugovora, kakor mu je bilo naročeno. A že naslednji dan je prišel ves obupan k popu in mu potožil:

»Zdaj pa ne morem več vzdržati. Tele in koza nam napravljata bivanje v koči nemogoče.«

»Spravi ju spet v hlev!« se je glasil duhovnikov veseli odgovor.

Ciril se je zadovoljen odstranil in se ni več prikazal pred njim.

Ko ga je čez nekaj časa srečal duhovnik v cerkvi, ga je hudomušno vprašal:

»No, Ciril, kako se pa sedaj počutiš v izbi?«

In Ciril mu je veselo odgovoril:

»Ker sem spravil obe živali spet nazaj v hlev, je v moji izbi tako udobno in toliko prostora, kakor nikoli prej.«

V dolini Sacramenta

Sacramento je glavna reka severnoameriške države Kalifornije. Izvira v gorovju Sierra Nevada in se izliva v zalivu Sv. Frančiška v Tihi Ocean.

Železnica nas pelje v ostrih ovinkih preko s snegom pokrite pokrajine, 6000 m visoko nad morjem. Kakor ptice iz sinjih višav gledamo nizdol na večno poletje doline Sacramenta, ki počiva s svojimi rodovitnimi polji, cvetočim drevjem in srebrnimi pasovi velike reke, zavita v mehki dih ozračja. Na to lepo, bajno sliko iz čarobne pravljice gleda popotnik skozi strahotna vrata večnega snega in ledu, skozi divje čeri in prepade.

Dolina Sacramenta je bila pred več desetletji pozorišče prvih in najbolj izdatnih najdišč zlata. Še sedaj opazimo na mnogih krajih v ravnini in ob gorskih obronkih sledove, kjer je pohlep tedanjega časa razkopal zemljo in razgrebel tla, da bi si pridobil zlatega plena; tako razrite pokrajine vidimo in najdemo v Kaliforniji še danes povsod. Pridemo tudi v kraje, kjer se sedaj razprostirajo le travniki in gozdovi, kjer ne vidimo hiše, nobenega živega bitja, niti hlo dov in kamenja razpadlih poslopij. Teško si predstavljamo, da je stalo tam pred leti hitro vzcvetelo mesto z dva do tri tisoč prebivavci, ki so imeli svoj časopis, svojo godbo, oddelek prostovoljnega vojaštva, banke, trgovine in gostilne, kjer so posedali možje vseh zemelj-

skih narodov, sklepali kupčije in barantali z zlatom, čigar vrednost je bila večja kakor letni dohodki katerekoli velike države v takratnih časih.

Živahno življenje je vrelo po cestah zemljišča za zidanje hiš in poslopij so prodajali po neverjetno visokih cenah. Ljudje so imeli zlata in denarja v obilici. Toda prišel je čas, ko zemlja ni hotela več dajati zlatega prahu in zrn

in ljudje so jeli polagoma zapuščati zlatonosno pokrajino. Sedaj vidimo na istem mestu samo zapuščeno, pusto pokrajino. Tudi ljudi ni več in o hišah ni nobenega sledu; pozabljeno je celo ime veselega mesta.

Nikjer na svetu niso v prejšnjem stoletju mesta tako hitro izginila s površja kakor v starih zlatonosnih pokrajinah Kalifornije...

Presenečenje

Slavni angleški humorist Jerome K. Jerome (izgovori: Žerom) je moral ostati nekoč zaradi neke poškodbe na roki v postelji. Toda zdravnik mu je obljubil, da bo stvar kaj kmalu prešla brez zlih posledic.

»Ampak, ali bom tudi lahko igral klavir, ko ozdravim,« je vprašal Jerome zaskrbljeno.

»Seveda, seveda ga boste igrali!« mu je odvrnil zdravnik.

»To je pa zame izredno iznenađenje, gospod doktor,« mu je odgovoril hudomušni Jerome, »klavirja se namreč nikoli nisem učil!«

Solička športnega strička

Med vsemi športnimi igrami zavzema danes brez dvoma nogomet prvo mesto. Goje ga vsi narodi, na Angleškem je pa prava narodna igra. Od onodod ima tudi svoje ime: football. Pri nas smo za to iznašli prečudno ime nogomet, kakor da bi pri tej igri metali noge in ne žoge. Pa kaj hočemo, danes se je to ime tako udomlačilo, da skoraj ne kaže vsiljevati drugega. Iz Angleške se je nogomet najprej priselil v srednjo Evropo. Znamenite igralce imajo zlasti Čehi, Avstrijci in Ogrji. Tudi Španija in južnoameriške države so zgodaj vzljubile to športno panogo, posebno pa se je nogomet po svetovni vojni udomlačil v Italiji. V zadnjih letih so tudi Nemci in Francozi zelo napredovali, pa tudi Rusi so že dobri nogometišči. Pri nas smo imeli skromne začetke že pred vojno, danes so zlasti beograjski klubi zelo močni.

Zakaj se je neki ta igra tako priljubila? V prvi vrsti je zelo napeta, nič ni v njej enoličnega in dolgočasnega, položaji se po bliskovito menjajo, zdaj je ta gol v nevarnosti, zdaj spet drugi. To je igra, ki zelo draži živce, in takih iger se ljudem danes hoče. So pač časi taki, da rajši bero detektivske zgodbe kakor psihološke (dušeslovne) romane, da rajši gledajo na platnu razburljiv lov za zločincem kakor pa kulturni film.

Pri nas je dosti takih, ki nogomet zaničujejo, češ da je to surovost pa pretepanje, in žal, da imajo večkrat prav. Toda tega ni kriva igra sama, tega so krivi igralci, ki nimajo športnega duha. Na Angleškem bi se zdel tak očitek vsakomur smešen, zakaj tam bi se vsak igralec s surovo igro takoj onemogočil. Za lep nogomet je pač treba vzornih igralcev, izvrstnega sodnika in nepristranskega občinstva, ki lepim potezam ploska, surovosti pa izžvižga, ne oziraje se na to, ali gre za domačina ali nasprotnika. Tega pri nas danes še ni, pač pa na Angleškem. Ko so pred časom nastopili v Londonu Italijani in se pomerili z Angleži za svetovno prvenstvo, je občinstvo sicer pri-

znalo požrtvovalno igro nasprotnikov, ki jim je Mussolini naročil, naj se dobro drže, odločno pa je odklonilo njih nevarno igro. Nekateri časnikji so pisali, da takega moštva nikdar več v goste.

Lepo igran nogomet je zares lepa igra, ki od igralcev silno veliko zahteva; dober igralec mora znati izvrstno ravnat z žogo, biti mora zelo vzdržljiv, saj mu je tekati celih 90 minut, ohraniti mora hladnokrvnost v najtežjih položajih in se prilagoditi vsaki situaciji. Prisotnost duha in odločnost sta mu tudi nujno potrebni. Nogomet je igra moštva in ne posameznika, zato je se poedinec nikoli ne sme oddeliti od celote, če ne, prinese v igro zmedo. Tudi ne sme biti sebičen; ker gre za uspeh moštva in ne posameznika, mora podati žogo igralcu, ki ima več možnosti za uspeh, ne pa, da bi hotel proslaviti samo svojo osebo. Pravi nogometišči je tudi disciplinirani, ne sme se prepirati in ugovarjati sodnikovim odločitvam, čeprav so včasih zgrešene. Če se ta igra tako igra, potem je res športna in celo vzgojna. Bog daj, da bi jo pri nas že kmalu tako zaigrali!

Preden preidem na važnejše športne dogodke zadnjega časa, naj odgovorim še vnetemu pingponkašu, ki me prosi za pojasnilo, kakšne mere mora imeti miza pri tabletenisu. Hkrati porabim to priložnost, da vam vsem za dolge zimske mesece toplo priporočim to zanimivo in zdravo igro, ki jo lahko igrate v zaprtih prostorih. Ima prav vse prednosti prijetnega športa, hkrati pa nobene nevarnosti. Miza za tabletenis mora biti 274 cm dolga, 152 cm široka in 76 cm visoka. Mreža je dolga 183 cm in visoka 17,14 cm. Lopar je poljuben, žogice so pa najboljše znamke »Tema« ali »New-Villa«. Poskusite torej in obilo zabave pa mnogo uspehov!

V preteklem tednu je Beograjski športski klub odigral nogometno tekmo z enim od najboljših angleških klubov. Vsa naša športska javnost je z mrzlično neučaka-

nostjo pričakovala rezultata, saj se je prvič v zgodovini zgodilo, da je bil naš klub povabljen v deželo, kjer je nogometu tekla zibelka, kjer so prvaki sveta. Balj smo se in upali: ali se bomo dostojno odrezali, ali osmešili. Mladi smo še v tem športu in neizkušeni. Res da so naši fantje sijajni, toda naporno popotovanje, igra na tujem igrišču in pred tujim občinstvom, joj, kako bo! Pa je prišlo prvo poročilo: ob polčasu 4:0 za Angleže. Fantje so imeli preveč strahu pred mojstri sveta, niso se mogli znajti, nič jim ni uspelo. Gledalci so se pomilovalno nasmihali. V odmoru je igralce nagovoril vodja: »Vsa Jugoslavija gleda na vas, ki jo zastopate!« In glejte čudo: kakor prerojeni so naši zaigrali v drugem polčasu. Potisnili so nasprotnika v obrambo, napad za napadom se je valil proti njegovim vratom. Kmalu so dali prvi gol, za tem drugi. Gledalci lastnim očem niso mogli verjeti, nehote so udarili v burno ploskanje. Z naporom vseh sil se je Angležem posrečilo preprečiti nadaljnje uspehe in ohraniti rezultat 4:2 v svojo korist. Vsi veliki angleški časniki so pisali o nas kar najpohvalneje, češ, bog ve, kako bi se bilo končalo, če bi bili Jugoslovani že spočetka tako zaigrali. Pa še nekaj so našim soglasno priznali, da so namreč igrali dostojno, ali kakor pravi Anglež: fair. In to je največje priznanje!

V zadnjem času smo imeli v Ljubljani turnir za prvenstvo dravske banovine v namiznem tenisu; osvojil si ga je Marinko, ki brez dvoma spada med naše najboljše

igralce. V splošnem je ta turnir pokazal, da so naši slovenski igralci neverjetno napredovali, posebno nekateri mlajši, o katerih doslej še nismo nič slišali, n. pr. Kosmina.

Sedaj pa še za šahiste nekaj. V središču zanimanja je še vedno dvoboj med Aljehinom in Euvejem. V zadnjem mesecu se je pokazalo, kako je prerokovanje nevarno. Vsi so pravili, da bo Aljehin igraje zmagal, sedaj pa tak preobrat: Euve je izenačil, danes, ko to pišem, imata oba borca po sedem dobljenih iger in sedem neodločenih. Bolje tako, bo borba vsaj do konca napeta!

Eden od mojih radovednih Zvončkarjev me je vprašal, kateri so poleg dr. Vidmarja in Pirca najmočnejši slovenski šahisti. Zbrani so po večini v Ljubljanskem šahovskem klubu, ki je bil še pred kratkim državni prvak (zadnjega tekmovanja se ni mogel udeležiti!). Njihovo moč vam podam po uspehu na zadnjem amaterskem turnirju, ki se je vršil avgusta meseca v Ljubljani. Prvi je bil in si s tem priboril naslov narodnega mojstra Milan Vidmar, vele-mojstrov sin, drugi Preinfalk, nato slede Sikošek, Prek, Ciril Vidmar in mladi šiška. Izredno močnj pa so poleg teh še Vogel-nik, Furlani, Šorli, Rupnik in brata Gabrovška, ki se turnirja po večini niso mogli udeležiti. Od mariborskih šahistov naj omenim prof. Stupana, Ostanka, dr. Kramerja, pa tudi mariborski mlajši; so precej močni. Gotovo je, da se nam s takim moštvom na dvajsetih šahovnicah ni ustrašiti nobene druge banovine.

DVE OKROGLI

»Mamica, daj me že vendar enkrat »trajno« skopati, da mi ne bo treba vsak dan v vodo.«

»Ker si bil priden v šoli, ti podarim čisto nov dinar!«

»Ni potreba, oče, s starim desetdinarskim novcem sem tudi zadovoljen.«

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè

**Ko se je lotil Pavliha učenosti,
še osla nauči čitati**

Ko se je Pavliha tako dobro odrezal na visoki šoli, se nameni poizkusiti svojo učenost še drugod. Prišedši v drugo mesto, nabije na vrata visoke šole dolg razglas, v katerem popisuje svoja znanja in umetnosti. Visokošolci so že slišali o njegovi zvitoreposti in prekanjenosti in bi ga spoznali radi od obličja do obličja. Zbero se tedaj in posvetujejo, kaj bi mu naložili, da bi se tudi njim samim tako ne zgodilo kakor se je učenjakom na prejšnji šoli, ki jih je Pavliha tako posekal. V mestu pa je bilo mnogo oslov, starih in mladih; šolci zato-rej sklenejo, da dajo Pavlihu osla v uk. Povabijo Pavliha in mu reko:

»Gospod, nabili ste razglase, ki obetajo, da vsako bitje lahko naučite čitati in pisati. Tako smo gospoda z visoke šole sklenili, da vam damo v uk mladega osla. Ali se ga upate naučiti čitati?«

»Kaj bi se ga ne,« se odreže Pavliha. »Samo da mi morate pustiti več časa. Saj veste, da je osel bitje trdoglavo ter nima ne pameti ne daru govora.«

Gospodje pritrdijo Pavlihu ter mu dajo časa dvajset let, plačila pa petsto tolarjev, od tega pol vnaprej. Ko se tako pogode, si misli: »Trije smo; voditelj visoke šole, jaz in osel. Če umre v teh dvajsetih letih voditelj, sem rešen; če umrjem sam, kdo mi kaj more? Če pa bo konec mojega učenca, tudi nimam več koga učiti.«

Tako z lahko vestjo vzame svetle tolarje in osla. Sivca odpelje v

krčmo, kjer je sam prebival, in ga postavi v hlev. Tu položi v jasli pred svojega nadebudnega učenca veliko staro knjigo, med posamezne liste nasuje ovska. Osletu kajpak ni ostalo prikrito, kakšne dobrote se skrivajo med listi, zato ne bodi len, jih začne premetavati z jezikom ter pobere izmed njih oves do zadnjega zrna. Ko ne najde nič več in vidi, da zaman prelistuje knjigo, začne goniti svoj: i-a, i-a.

Še večkrat napolni Pavliha oslu knjigo z ovsem in vsakokrat jo sivec prelista od konca do kraja in vsakokrat, kadar ostane knjiga prazna, zažene svoj »i-a, i-a«.

Ko Pavliha vidi, da se osle ne zmoti, se odpravi k voditelju visoke šole in reče: »Učeni gospod, ali bi hoteli videti, kaj počne moj učenjak?«

Radoveden vpraša voditelj: »No, ali se ga že kaj prijemlje vaš uk?«

Nakar pravi Pavliha: »Težko je z njim. Trde glave je in tudi svojevoljen; a s svojo pridnostjo in prizadevanjem sem ga že spravil tako daleč, da se je naučil nekaj črk in zna razločno izgovarjati nekaj samoglasnikov. Če hočete, vas prosim, pojdite z menoj in se sami prepričajte!«

Tisti dan, ko se je Pavliha razgovarjal z voditeljem visoke šole, je bil osel še vedno ob svojem, čeprav je že minilo poldne. Ko tedaj pridejo v hlev Pavliha, voditelj in še nekateri drugi učeni možje, položi Pavliha pred sivca knjigo. Uhlač, videč pred seboj v jaslih znano knjigo, se drži sila resno ter jo začne brž prelistavati, misleč, da

najde med listi ovsa. Ko pa vidi, da ga ni, zažene svoj mili glas in riga svoj »i-a, i-a« tako grozansko, da se je kar hlev stresel.

Pavliha pa se obrne k svojim spremljevalcem: »Slišite, gospodje? Samoglasnika i in a izgovarja in čita že prav razločno. Upam, da se sčasoma še napravi.«

Kmalu nato umre voditelj visoke šole. Takrat pusti Pavliha svojega učenca, naj gre, kamor ga žene, sam pa spravi denarce in obrne mestu hrbet, rekoč: »Če bi hotel izmodriti vse osle, kar jih je tukaj, vse svoje žive dni ne bi imel časa za kaj drugega. Boljše je, da obesim učenost na kol.«

Pavliha podkuje svojega konja z zlatimi podkvami, ki jih plača zanj kralj

Tako je zaslovel Pavliha po svoji modrosti in umnosti že daleč naokrog in pogovarjal se je že z marsikaterim knezom in velikašem. Mnogi so ga imeli kaj radi, dajali so mu oblačil in konj, ga gostili in mu dostikrat napolnili mošnjo.

Zgodi se, da pride na sam kraljev dvor in kralj, ki je že toliko slišal o njem, ga naprosi, naj mu pokaže katero svojih umetnosti. Za to mu obljubi, da mu dá podkovati konja z najboljšimi podkvami.

Pavliha ga nekam neverno pogleda in reče: »Ali lahko verjamem vašim besedam?«

»Če se izkažeš,« odgovori kralj, »bom mož-beseda, in kar sem rekel, sem rekel.«

Takoj odjaše Pavliha svojega konja k zlatarju; tam ga da podkovati z zlatimi podkvami in te pribiti s srebrnimi žebli. Nato se vrne h kralju in ga vpraša, ali plača podkovanje. Kralj precej zapove svojemu dvorniku, naj gre s Pavlihom in plača, kar je treba za podkovanje njegovega konja. Dvornik kajpada misli, da pojdetata h kovaču, a kako se začudi, ko vidi, da ga vodi Pavliha k zlatarju. Zlatar terja sto zla-

tov, kar je dvorniku preveč. Zato se vrne naravnost h kralju in mu pove vse, kaj in kako. Tudi kralj se začudi, da poklicati Pavliho in mu reče:

»Pavliha, kakšne podkve pa daješ svojim konjem na kopita? Če bi jaz dal svoje tako podkovati, bi kmalu spravil na boben sebe, deželo in podložnike. Res da sva se menila o dobrem podkovanju, a na zlate podkve nisem mislil.«

Pavliha pa odvrne: »Svetli gospod in kralj! O zlatih podkvah res nisva govorila, rekli pa ste, naj dam podkovati konja z najboljšimi podkvami. Pa sem si mislil: Če naj bodo najboljše in ukazane od samega kralja, katere naj bi bile toliko vredne ko zlate, pribite s srebrnimi žebli?«

Kralj malo pomisli, se nasmeje in reče: »Že vidim, Pavliha, da si moj najzvestejši podložnik, ki storiš vse, kar ti ukažem in kakor ti ukažem.« In plača tudi podkve.

Pavliha pa jih ni pustil konju na kopitih; zamenjal jih je z železnimi, zlate pa spravil za slabe čase.

(Dalje prihodnjič.)

Orjaški Janko

Stara češka pravljica

Bila je nekoč revna mati, ki je imela edinega sinka Janka. Da bi ga imela vedno pri sebi, ga ni pošiljala v šolo, temveč je sama učila dečka. Toda pri materi se je naučil samo »Oče naš«, pa niti tega ne popolnoma. Naš Janko se je pri pouku večkrat silno dolgočasil, zato se je skušal zabavati na drugačen način. Uhajal je materi, potepal se z vaškimi otroki in mislil samo na to, kako bi kmetom katero zagodel. Pri tem seveda ni bilo vedno brez tepeža, a to je hitro pozabil in kmalu je bil Janko še bolj razposajen. Takó je počenjal do svojega štirinajstega leta.

Tedaj pa je bil čas, da bi končal s svojimi norčijami. Zakaj postal je velik in močan kakor kakšen hlapec. Mati ga ni mogla več preživljati, ker je záse preveč potreboval. Zato ga je poslala v vas, da bi si sam služil svoj kruh. Kmetom je bilo seveda všeč, da so dobili tako močnega hlapca. Vendar so se pri jedi kislo držali, zakaj Janko je zahteval vse preveč za svoj nenasitni želodec. Zato so svetovali materi, da bi poslala Janka v tako službo, kjer bi se odvadil čezmerne požrešnosti. Mati je mislila in mislila in se končno vdala. Po Novem letu je šel Janko k nekemu kmetu v sosednjo vas v službo. Jesti ni dobival kaj prida, tem več pa dela. To mu nikakor ni bilo po volji. Zato je pospravil svoje stvari in se odpravil domov. Kmetje v domači vasi so debelo gledali, ko je Janko spet pri njih iskal službe. Pošiljali so ga drug k drugemu, rekoč: »Nimam nič primernega záte, pojdi k sosedu, tam boš dobil delo in jelo!«

Nazadnje se ga je usmilil graščak in mu je obljubil toliko zrnja, kolikor ga bo mogel nesti na plečih, zato pa mu bo moral zmlatiti vse žito. Janko je zmlatil žito v enem tednu. Ko ga je še zvejal, je šel h graščaku in mu rekel, da naj pride in pogleda, koliko žita bo

vzel s seboj. Graščak je prišel. Kako pa se je prestrašil, ko si je Janko zadel vse zvejano žito na pleča. Jezen je naščuval graščak nadenj svoja dva divja kozla. Toda Janko ju je zgrabil za rogove, vrgel čez vreče na plečih in smejoč se odšel iz graščine. Graščak je bil brez moči, saj je Janku obljubil, da si sme vzeti toliko žita, kolikor ga bo mogel nesti. Po tem dogodku so se ljudje začeli bati orjaškega Janka. Nihče več ga ni odganjal od hiše. Vsak se je bal, da bi se mu utegnilo zgoditi enako kakor graščaku.

Kmalu nato so prišli sovražniki v deželo. Opustošili so polja in gozdove ter prisilili kmete, da so jim delali tlako. Najhujše so gospodarili v okolici, kjer je prebival Janko. Ko so ga prvič zagledali, so se ga prestrašili, zakaj bil je orjak, dvakrat tako velik in širok, kakor so bili sami. Ko pa so videli, da je Janko plašen zajec, so mu zvezali roke na hrbtu in ga peljali v tabor h kralju na tlako. Toda Janko jim je vse preveč pojedel, zato so ga hoteli uničiti. Kralj je poslal nadenj oddelek vojakov. Janko je bil najprej malo prestrašen. Ko pa je zagledal vojake, jim je hitel naproti, zagrabil prvega za noge in otepal z njim ostale, dokler ni vseh pobil. Ko je kralj to slišal, je sklical svoje svetovalce in se z njimi posvetoval, kako bi se vendar znebil Janka. Zapovedali so mu, da naj očisti globok vodnjak. V njem so hoteli pokopati Janka. Ta je začel čistiti vodnjak. Vojaki pa so bili nanosili k vodnjaku grmado kamenja, s katerim so navalili na Janka. Ta je še pravočasno zapazil, kaj nameravajo. Dvignil je roke in lovil v zraku kamen za kamnom. Nato pa jih je metal z vso silo nazaj na vojake in ubil skoro vse sovražnike. Samo malo je ostalo živih. Ti so pobegnili nazaj h kralju in mu sporočili, kaj se je bilo zgodilo.

Zdaj je sklical kralj vnovič svoje svetovalce in obljubil tistemu, ki bi uničil Janka, veliko posestvo in deset mošenj zlatnikov. Dolgo časa so molčali vsi svetovalci. Nazadnje pa se je spomnil eden izmed njih vražjega mli-na v bližnjem gozdu. Tam je stanoval,

kakor so pravili ljudje, sam hudič, ki je vsakega došlega tujca potegnil s seboj v pekel. Tja v mlin naj bi nesel Janko mernik pšenice. Ko je ta zvedel za njihov sklep, je bil od veselja ves iz sebe, da bo vendar enkrat videl živega hudiča. Naložil si je vrečo na rame, pel in žvižgal ter odšel v mlin. Ko je prišel tja, je bilo vse zaklenjeno, mlin pa je stal. Janko je potrkal na vrata, in ker ni nihče odprl, je udril vrata in stopil v mlin, da bi zbudil hudiča, zakaj mislil je, da spi. Toda o hudiču ni bilo ne duha ne sluha. Ko je zapazil, da je mlin poln nesnage in pajčevin, ga je hotel pomesti in osnažiti, da bi imel kaj posla, dokler ne bi prišel hudič. Baš je končal svoje delo, ko je zaslišal nad mlinom strašno bobnenje, kmalu nato pa je priletel hudič skozi okno v mlin. Ko je ta zagledal Janka, je bruhnil ogenj vanj in se zadril: »Kaj pa počneš ti tukaj?« — »Nu, nu,« je odvrnil Janko, »tako hudo pa vendar ni! Lahko si zadovoljen, da sem ti preskrbel delo in zaslužek, razen tega sem ti pa mlin očistil!« Hudič ga pa niti poslušal ni, temveč je kar navalil nanj in ga hotel spraviti na tla. Toda Janko se ga ni ustrašil. Zgrabil je hudiča za noge in ga vrgel v kot, da se je mlin potresel. Ker ga je hudič pri tem opraskal, mu je Janko dejal: »Vidi se mi, da imaš nekoliko predolge kremplje. Le čakaj, ti jih bom malo porezal!« Nato je zvezal hudiču roke in noge, odprl zatvornice in zbrusil njegove kremplje na mlinskem kamnu. Potem mu je še rekel: »Da me boš vsaj malo pomnil in bodo tvoji bratje verjeli, da si imel opravka z menoj, bodi ti še ta spomin!« Po teh besedah ga je posadil na mlinski kamen, ki mu je obrusil polovico zadnje plati. Nato je Janko snel hudiča s kolesa in mu zabičil: »Glej, da se mi ne prikažeš nikdar več pred oči!« Hudič je grdo zatužil in ušel. Janko pa je vsul pšenico na kamne, in ko je bila zmleta, si je zadel vrečo moke na rame in odšel mirno, kakor bi se nič ne bilo zgodilo, nazaj v tabor.

Kralj je bil že ves obupan in več ni vedel, kaj bi še storil. Pa je spet skli-

cal svoje svetovalce ter obljubil onemu, ki bo na kakršenkoli način zavil Janku vrat, svojo hčer za ženo. Končno je eden izmed njih svetoval kralju, da naj pošlje Janka v pekel po čevelj hudičeve stare matere; odtod pač ne bo prišel nikoli več nazaj. Kralj je bil s tem predlogom zadovoljen in je pri priči poslal Janka v pekel. Vesel in do-

bre volje se je napotil Janko tja. Pri peklenskih durih je naletel na ravno tistega hudiča, s katerim je imel opravka v mlinu. Ko ga je ta zagledal, je urno zbežal in hitel pravit svojim bratom, da je prišel oni človek, ki mu je napravil toliko sramoto. Bratje so ga vprašali, ali ne bo zdaj človeku tega poplačal. Toda hudič ni zinil nobene več, temveč je lepo molčal in se zavlekel v kot. Nato je poslal Lucifer dva svoja najmočnejša hudiča nad Janka. Ko sta ga zagledala, sta se začela na ves glas krohotati, češ da se sploh drzne v pekel. Toda komaj sta se dobro zavedla, sta že ležala v ognju in se tam cvrla. Tako ni mogel Lucifer

ničesar drugega, kakor da je Janku ustregel in mu izročil zahtevani čevlji svoje stare matere.

Janko se je ves vesel vračal domov. Ko je prišel v tabor, so se vsi čudili, da je prišel živ in zdrav iz pekla. Najbolj jezen pa je bil kralj, ki ni vedel, kaj bi zdaj počel. Še enkrat je sklical svoje svetovalce. Ko so se posvetovali, kako bi ubili Janka, je ta sam premišljeval, na kakšen način bi se znebil svojih sovražnikov in jih zapodil iz dežele, zakaj nič več jih ni mogel vi-

deti. Nazadnje je ves vesel poskočil, tekel v grad, v tisto dvorano, kjer je zboroval kralj s svojimi svetovalci. Tam je zgrabil kralja za noge in z njim toliko časa udrihal po ostalih, dokler niso bili vsi mrtvi. Ko so vojaki to slišali, so se raztepli na vse strani. Tiste, ki niso mogli pravočasno ubežati, so pobili kmetje. — Ko so se prebivalci dežele malo pomirili, so izvolili Janka za kralja. Živel je še mnogo let in bil svojim podložnim dober in pravičen vladar.

Kdaj vstajajo cvetice?

V velikih cvetličarnah so opazovali, da se v sončnem vremenu cvetice zbude vedno ob istem času in vedno ob isti uri odpro svoje nežne cvete. Veliko je pa med njimi tudi zaspank in ponočnjakov! Kozja brada in potrošnik ali cikorija se zbudita kot prvi ob štirih zjutraj, za njima vstane prav počasi regrat.

Skržolica ali regratnik, zlatica, škribinec ali gosji osat vstanejo ob šestih; lapuh, svišč ali svedrec in zajčja deteljica pa se prebude ob osmih. Zaspanci, ki spe do desete ure, so pomladni žafran, jetrnik in gozdni tulipan; lenuha, ki vstaneta šele ob enajstih, sta podlesek ali ušivec in velikonočnica, še pozneje pa se zbudi poldanska roža. Pravi ponočnjak pa, ki odpre svoje bele cvetove šele po sončnem zahodu, je lučica. Ko druge cvetke že spe, prične ona šele razširjati po vrtovih svoj sladki, opojni vonj.

IZ MLADIH PERES

JESENSKA

Ovenele pisane poletne so cvetice, orumenelo listje sadnih je dreves, v žalost pogreznjene sanjajo vinske gorice, in žalostni so vzdihji vitkih, belih brez.

Na klopi pred uljnakom dremlje ded, muca se prihuljeno mu plazi po kolenih, ded pa ... sanja o minulih toplih dneh, ko v zlatem soncu so nabirale čebele med.

P. I.

PSIČEK

Psiček po gozdu leti, divjega zajca lovi, kmalu za njim lovec prihiti in zajca ustrelji.

Psiček okrog njega skače in grize ga za hlače, naj mu zajčkovo glavo da in kos slastnega mesa.

Drugi dan se lovec ob zori zbudi, psiček že na dvorišču sedi. Ej, kako veselo skaklja, ker bosta spet na lov odšla...

Z. Vidič

ZAJČEK IN LOVEC

Zajček iz gozda priskaklja in gleda, kje bi bila glava zeljnata. Kmalu zajček, ej, seveda, polno njivo tam zagleda.

Zajček zelje že objeda, lovec pa ga izza grma gleda. Naenkrat puška počí, zajček od kosila skoči

in urno v temen gozd zbeži, od koder lovcu se smeji. Lovec pa se jezno drži in za zajčkom sline cedi.

Emu Lavričeva

ZASTAVICE ZA BRIHTNE GLAVICE

1.

ZNAMENJE

1
2 3 4
5 6 4 7
8 9 10 1 2 3 4
5 8 4 1 11 8 9
12 8 13 14 15 5 4
8 8 16 8 17 15 18
4 15 5 15 15 5 4
2 10 1 14 15 3 15
19 10 9 20 19 1 9
10 6 4 7 8 11 1
5 4 11 15 6 1 21 4 15
22 5 21 1 10 15 21 4 15 5 15

Ključ:
 6-9-12-10 17-4-8-17-1-4-16-9-16 slovenski pesnik;
 15-18-8-7-8-2-10-9-11 šolska knjiga;
 3-4-1-22-5 cerkveni dostojanstvenik;
 13-20-19-15 jed;
 14-21-1-10-16-8-11 mladinski list.

2.

STEBER

A A A A A	obrtnik,
A A A A C	del telesa,
D D D D E	stran sveta,
E E E G H	žuželka,
H I I I I	moško ime,
J K K K K	podoba,
L L L M M	denarna enota,
M N N O O	žensko ime,
O O O O P	dan v tednu,
R R R R R	redovnik,
R R S S S	ptica,
S S Š V V	trg na Gorenjskem.

Po sredi navzdol: jugoslovanski skladatelj.

3.

ZLOGOVNICA

Iz zlogov al, ca, i, je, ka, ka, lo, lu, met, ni, o, pa, pa, pek, plan, si, ta sestavi šest besed in jih napiši drugo pod drugo. Besede pomenijo: 1. ptico, 2. premoženje, 3. orodje, 4. zlitino, 5. duhovnika, 6. odpadek.

Začetnice teh besed, brane od zgoraj navzdol, in nato druge črke, brane od spodaj navzgor, povedo pregovor.

4.

STOPNICE

---	1. samoglasnik,
---	2. veznik,
---	3. žensko ime,
---	4. upanje,
---	5. moško ime,
---	6. namen,
---	7. država.

Prva navpična vrsta: gorovje.

Namesto črtic vstavi črke: A A A A
 A A A A A D E E I I I J J L L M
 M N N P R T.

5.

KVADRATNA DVOJICA

	1	2	3	4				
1	A	A	A	A				
2	A	A	A	A				
3	D	D	I	I	5	6	7	
4	J	J	L	L	L	M	M	
					5	M	M	O
					6	O	O	S
					7	T	Z	Z

Vodoravno in navpično:

1. slovanski kralj,
2. moško ime,
3. sorodnica,
4. kraj v Jugoslaviji,
5. rastlina,
6. kraj na Poljskem,
7. vrsta glasbe.

REŠITEV UGANK IZ OKTOBRSEKE ŠTEVILKE

1. Kvadrat: leto, emir, Tine, orel.
2. Dopolnilnica: Alojzij, Jalovec, Italija, kazalec, stopalo, admiral.
3. Besednica: 1. kolar, 2. krilo, 3. gosli, 4. meter, 5. stolp, 6. ropot, 7. agava, 8. vidra. Ime mesca: listopad.
4. Izločilnica: Beseda ni konj.
5. Posetnica: Industrijalec.

VSE UGANKE SO PRAVILNO REŠILI:

Liljana Rosinova iz Brežic; Ivan, Marjan in Matko Svolfšakovi iz Doba pri Domžalah; Vida Pikuševa iz Dolnje Lendave; Dorijan Heller iz Kranja; Tatjana Slamičeva, Nada Matičičeva, Božo Zupančič, Vojteh Kraigher, Milica Kosmova, Andrejče Pahor in Majda Navratilova iz Ljubljane; Radovan Kocjan, Rudi Smrečnik, Alenka Horvatova in Tilka Gajškova iz Maribora; Zorica Ahačičeva iz Novega mesta; Dora Ivančeva iz Sodražice; Peter Rogelj iz Spodnje Šiške; Milena in Božo Kokotčeva iz Stare cerkve pri Kočevju; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru.

STRIC MATIC S KOŠEM NOVIC

Dne 10. novembra so slovesno otvorili novi most preko Donave, ki veže cestno in železniško progo Beograd—Pančevo. Otvoritvi novega mostu, ki se imenuje »most kralja Petra II.«, je prisostvoval tudi knez-naměstnik Pavel, ki je lastnoročno pretrgal trak preko mostu, in mnogoštevilno občinstvo.

Neguševo carstvo je menda edina država na svetu, ki ima dve imeni, in sicer Abesinija in Etiopija. Beseda Abesinija izhaja iz arabske besede Hapešija in pomeni toliko kot mešanica, ker je na tem ozemlju prava mešanica raznih jezikov in narodov. Abesinci ne vidijo radi, da se njihova zemlja označuje s tem imenom, ker mislijo, da je to ponižanje. Beseda Etiopija pa izvira od grške besede Aithiopia, kar pomeni zemljo, kjer živijo narodi z zagorelimi obrazi. Uradno se abesinsko ozemlje imenuje Etiopija.

Te dni je angleška poštna uprava dala v promet aluminijaste dopisnice. Za zdaj gre samo za poskus; ker pa je izdelava takih dopisnic zelo poceni (kajpada so silno tenke) in se tudi po dolgih voznjah in premetavanju sem in tja ne zmečkajo, je prav verjetno, da ne bo ostalo samo pri poskusu. Pripomniti velja, da je lahko aluminijaste razglednice fiskati v več barvah, pišeš pa nanje lahko ne samo s črnilom, temveč tudi s svinčnikom; porabne so celo za strojepisje.

Zelo zanimivo je vedeti, kako visoko ležijo nekatera mesta na svetu. Bogota (Kolumbija, Južna Amerika) leži 2570 m visoko, Quito (Ekuador, Južna Amerika) 2800 metrov, Lana (Tibet, Azija) 3549 m, La Paz (Bolivija, Južna Amerika) 3600 m in Adis Abeba (Abesinija, Afrika) 3227 m. V Evropi leži Madrid (Španija) 645 m visoko, Bern (Švica) 555 m, Berlin 48 m, London 45 m, Pariz 30 m. Te številke nam povedo nadmorsko lego navedenih prestolnic. Zanimalo vas bo tudi, da imajo Kjöbenhavn (Danska), Atene (Grčija) in Haag (Holandska) nadmorsko višino 0. To se pravi, da leže v višini morske gladine.

Letos praznuje tehnični svet in mesto Dunaj petdesetletnico izuma plinske luči, ki se je posrečil dunajskemu fiziku Auru ni Welsbachu in se imenuje po njem tudi Aurova luč.

Ta mesec praznujemo Slovenci, pa tudi naši srbski bratje, stoletnico rojstva skladatelja Davorina Jenka, ki nam je zložil državno himno »Bože pravde«, slovensko

budnico »Naprej zastava slave« in stotine drugih glasbenih del. Davorin Jenko je bil rojen 10. novembra l. 1835, v Dvorjah pri Cerkljah na Gorenjskem in je bil po končanih študijah zborovodja srbskega pevskega društva v Pančevem in pozneje kapelnik narodnega gledališča v Beogradu. Vse glasbeno delo tega gledališča je bilo skozi 20 let vezano na ime Davorina Jenka. Poleg neštetihi manjših skladb je namreč napravil glasbo za več kot 60 gledaliških iger. Umrli je 25. novembra l. 1914, v Ljubljani. Ljubljanska Glasbena Matica je Davorinu Jenku, ki že 20 let počiva pri Sv. Križu, postavila l. 1931. spominsko ploščo na njegovem domu v Cerkljah, v Vegovi ulici pred poslopjem Glasbene Matice pa stoji njegovo poprseje. Te dni so proslavili s slavnostno akademijo njegovo stoletnico. Na prošnjo Glasbene Matice je

postavila mestna občina v Ljubljani pri smrtni hiši Jenka, v Kolodvorski ulici 11, spominski steber. Jenkova glasba vsebuje toliko življenjske sile in topline, da bo še dolgo živela med narodom. Slava Davorinu Jenku!